

Illusionisten. Hvis man blender en computer og laver den til en vase, er det så en computer eller en vase? Spørger Alicja Kwade, der i sin kunst

Spejl, sten, tid

AF SYNNE RIFBJERG

Tik, tak, tik, tak. Alicja Kwade går for alvor i blodet på mig i forsommeren 2018 i Mannheim, Tyskland, hvor den oprindelige flotte art nouveau-kunsthall fra 1907 har fået en spritny tilbygning af von Gerkan, Marg and Partners. I den luftige hal svinger et gammeldags, stort stationsur ikke så lidt ildevarslenende højt oppe under taget, hængt op i en lang, kraftig kæde rundt om sin egen akse med en stor sten som modvægt. »Sjvus,« hvisler den, mens tiden går hørbart over hovedet på beskueren, der håber, at kunstneren har beregnet forholdet mellem sten, kæde og ur, så man ikke ender med at få en af delene i hovedet. Det har hun. *Die bewegte Leere des Moment* (Øjeblikkets bevægelige tomhed) hedder urværket, der næsten er blevet en slags signatur for Kwade. Jorden er af sten, tiden er den kunstige størrelse, vi bruger til at måle og opdele og skabe en struktur i vores tilværelse med, velkommen til Alicja Kwades univers, hvor videnskab og Houdini mødes i en lattermild, hårdtarbejdende kunstners sind og udtryk. Den polsk-tyske Kwade (f. 1979) er mere interesseret i at gå ind i en samtale om, hvorvidt det bord, vi nu sidder ved på Charlottenborg Kunsthall i København, vil være der, helt fysisk, når vi rejser os og går, end hun er i at fortælle om sin baggrund, som hun finder langt mindre afgørende for sit udtryk. I rummene ovenpå er assistenter

ved at samle sten, visere, spejle, højttalere, stålringe og andre remedier til udstillingen *Out of Ousia*.

Kwade kommer lige fra en udstillingsåbning i Berlin hos sin gallerist Johan König, hvor uret også roterer, omend i et andet format, som det også har svinget i Schirn Kunsthalle og i Paris. På Louisianas udstilling *Månen* ligger hendes *Pars Pro Toto*-skulptur i parken. Runde, glatslebne sten i forskellige størrelser, farver og mønstre, som havde en meteorregn dryppet en håndfuld ned på plænen som en hilsen fra det ydre rum. På ARoS' Triennale sidste sommer deltog Alicja Kwade med *Big Be-Hide*, hvor en stor, sølvfarvet sten så at sige ser sig i spejlet og i sit spejlbillede møder sin egen farve, men alt efter vinklen med en snude af enten sølv eller rødlig sten. En optisk illusion, man også kan opleve på Charlottenborg. Ligesom Panum Institutet har en udsmykning på vej af de store, runde glatslebne sten, ja, man kunne næsten fristes til at kalde Kwade en polsk-tysk-dansk kunstner, hvis ikke hun for tiden på arbejdsom vis også var alle mulige andre steder.

Nogle dage forinden har jeg mødt hende i hendes atelier udenfor Berlin, hvor hun er ved at flytte ind i nogle store tidligere fabrikslokaler i et industriområde, hvor Olafur Eliasson, som hun leende siger, allerede har de fleste kvadratmeter. Der er udsigt til floden Spree, hvor man kan bade, men der er ikke meget fritid for Kwade, der hele tiden presser grænserne for, hvad der kan lade sig gøre i arbejdet med tid, tyngdekraft, forvandlinger og skala.

DER er både nyere og ældre værker med i udstillingen på Charlottenborg, for Alicja Kwade er det vigtigt, at der er en fortælling i de rum, beskueren går igennem.

I et står en lang række glas med skruelåg og nogle forskellige pulvere i bunden. I et andet nogle vaser og skåle, der er skabt af pulveriserede genstande. For

eksemel er en stor, grålig, vaseformet genstand oprindelig

Kwades gamle computer, som hun har blendet og smeltet om til dette objekt. Så hvad, spørger hun mig, er det nu? En computer eller en vase? Og tilføjer, at hun håber, det spørgsmål vil afføde et nyt, større spørgsmål.»

– *Hvad er det, du synes er interessant ved at skille ting ad og sætte dem sammen igen på nye måder?*

»Jeg er mest optaget af, hvad 'stof' er, af hvem der kan sige, at det, vi ser, findes? OM der i virkeligheden ikke er tale om et sansbedrag? Hvad er en substans? Faktisk

ingenting. Et atom består af 99,9 procent tomhed, og så er der en lille smule stof. Altså, kernen er meget lille, kun cirka en hundredtedusindedel af atomet, men rummer næsten al massen, så hvad sker der med al den plads indimellem? Er det noget, vi kan opleve? Hvad gør sprog og brug ved det? Er en lampe kun en lampe, fordi jeg kalder det en lampe? Den giver mig lys, den har en funktion, det er derfor, den bliver til en lampe. Men når jeg skiller den ad og blender den og laver den til en skål, er det så stadig en lampe? Eller er det en skål, fordi jeg nu kalder det en skål og bruger den som skål, men i sin substans er det en lampe.«

– *Hvordan undgår man at blive tosset, hvis man hele tiden spørger sig selv, om det man ser, nu er det, man ser?*

Kwade ler.

»Jeg tror faktisk, jeg har fundet en vis frihed ved at gøre det. At der ingen svar er, kun spørgsmål, at alt både er virkeligt og uvirkeligt, men det er ok. På en måde er det også godt, fordi hvis intet rigtig findes, så behøver man ikke selv gå rundt og være bange for at høre op med at eksistere. Jeg er ikke religiøs, men når man tænker over det, er det så abstrakt, at det hjælper med at løse ting på en nem måde. Altså, hvorfor slås med et stof, når stoffet knap nok findes!« Hun ler højt.

SOM barn ville Alicja Kwade gerne nå til enden af det uendelige univers, som hendes far fortalte hende om ved sengetid. Hun boede de første otte år af sit liv i en »utrolig beskidt, industrialiseret by«, nemlig Katowice, der levede af jern- og kulindustri, men hendes forældre arbejdede med kunst og videnskab. Hun ryster lidt utålmodigt på hovedet, da vi nærmer os hendes baggrund.

»Jeg er sikkert påvirket af min opvækst, men jeg er ikke optaget af, hvorfor jeg gør, som jeg gør, med udgangspunkt i barndom eller fædreland. Hvis jeg skal være helt ærlig, er jeg heller ikke selv særlig optaget af, hvad andre mennesker kommer af eller hvorfor. Jeg er interesseret i, hvad de laver, og hvad de taler om, for jeg tror faktisk, at det at grave i identitet leder de forkerte steder hen. Er du polsk, er du tysk – det bliver jeg ofte spurgt om, men jeg er ligeglad. Det bliver en del af en værdisætning. I mit arbejde med materiale støder jeg også på værdisætning. Hvem bestemmer, at et materiale, guld for eksempel, er mere værd end et andet. Jeg undersøger i min kunst, hvorfor noget bliver betragtet som normalt. Vi bliver enige om, at denne kop kaffe skal koste 2,50 euro, men det er ikke en reel pris, og prisen er absurd. Selv penge findes jo ikke, det er bare tal og computere. Derfor synes jeg, at det er sundt at stille spørgsmål til det vedtagne. Mine værker forsøger at nærme sig de spørgsmål, og min tilgang har nok bånd til det filosofiske og videnskabelige, men jeg er en kunster, der laver skulpturer, og derfor er jeg mindst lige så optaget af det æstetiske.« I flere værker

har Alicja Kwade udfordret materialers værdi. For eksempel i 2015, hvor hun lavede guldkæder i størrelse efter forskellige landes guldreserver, *Goldvolks*, eller i 2010, hvor en smuk grønlig bunke helt finmalet grønt glas var lavet af champagneflasker med etiketter: *2240 kg tomme champagneflasker, knust*.

UDEN for i Charlottenborgs rungende, store forhal gør en baby sit til at overdøve vores samtale med en gråd, der flænger luften. Jeg genhører den nye verdensborgers manifestation på min optagelse, nu, mens jeg skriver, og jeg hører samtidig os tale om, at her er der i hvert fald et højest nærværende stof, en skrigende baby, der manifesterer sig i en nutid, der umuliggør samtalen. Dobbelttid. Jeg rejser mig for at gøre noget, og mens jeg går mod døren, hører jeg Alicja Kwade sige, at »tænk alligevel, at et menneske udelukkende er sat sammen af 21 elementer. *That's it*«, siger hun med eftertryk, »det er 'ren kemi'«.

Døren falder i efter mig, jeg får venligt tyttet på babyen, der bliver stille igen, men så er døren ind til kunstneren smækket i. Jeg overvejer et kort sekund, om hun (og bordet) mon er væk, eller hun vil komme og åbne. Hun åbner. Heldigvis. Men kunsten gør sin virkning, vider verden ud, giver andre øjne.

– *Du synes, at al den kemi og uendelighed og hokuspokus med hensyn til, om vi er her eller ej, er frigørende, men hvad hvis man nu synes, det er en uhyggelig tanke?*

»Det er klart, hvis ALLE stillede de spørgsmål, ville vi nok flippe ud og være ude af stand til at leve sammen så meget som et sekund. Vi er nødt til at indgå en aftale, så vi kan fungere på denne klode, der hvirvler rundt i universet. Men for mig er det en positiv tanke, at jeg formodentlig bare er en illusion, jeg har om mig selv, i en given tid og et givent øjeblik: Jeg forfølger bare et muligt spor af mange mulige.« Kwade taler sig varm. »Tænk lige på, at vi egentlig ikke har lande, vi har bare streger, nogle linjer, folk har trukket på forskellige måder gennem tiderne. Så hvorfor folk synes, det er så vigtigt at tro på 'et land' og 'et folk', det forekommer mig helt vanvittigt.« Jeg

UDSNIT AF VÆRKET RADIO (ALICJA R-603), 2014

COMPUTER (POWERMAC), 2017

undersøger, hvorfor noget bliver betragtet som normalt, og gerne svarer med et spørgsmål.

113 DAYS, 3 HOURS, 2014/2018 – ONGOING URVISERE. VARIABEL STØRRELSE

Alicja Kwade. »Jeg elsker små bitte utroligt tunge genstande.« FOTO: MATHIAS CHRISTENSEN

Hvem bestemmer, hvad ting er værd? spørger Alicja Kwade. Værket 2240 kg tomme champagneflasker med etiketter, knust er et muligt svar. Fra udstilling i anledning af Dorothea von Stetten Pris, 2010. FOTO: RENI HANSEN/KUNSTMUSEUM BONN

spørger hende, hvordan det kan være, at hun er så optaget af altings flydende, illusoriske karakter, men ofte arbejder med store, tunge, faste genstande. Ja, siger hun lidt henført, jeg elsker tunge, faste materialer. Så ler hun og siger, at det sikkert er, fordi hun ikke tror på, at de egentlig er det.

»Helt alvorligt må jeg sige, at jeg især elsker små bitte utroligt tunge genstande. Et stykke bly. Det er helt ufatteligt! Hvad er det, alle de atomer laver, der gør, at dette lille stykke bly er så afsindigt tungt?! Hvad laver tyngdekraften her? Jeg er jo en kunstner, der kan lide at gå helt til kanten af, hvad der er muligt at lave med tyngdekraften. Derfor har jeg værker, der handler om en genstand, der falder, en serie af stålringer, hvor hele bevægelsen, fra man triller sådan en ring, til den falder og ligger stille, er demonstreret, men uden bevægelsen. Ringenes løb frosset i tid. Eller en stålring, der ligger på gulvet, omgivet af højtalere, der laver lyden, der går forud for den stilhed, der indtræffer, når ringen ligger stille.«

VI går op og ser på de værker, der er ved at være pakket ud. Langs alle rummenes vægge er små, men rigtige urvisere klæbet op i lange friser, så de viser forløb af en time, og på den måde bliver rummet ikke kun målt i summen af kvadratmeter, men også tid. Kwade har også lavet billeder af tidens gang i rammer. Går man ind på nettet og scroller ned over sådan et billede, bevæger viserne sig som på et ur. Frem og tilbage. Magi. Det er et pillerarbejde at sætte tid på sådan et stort udstillingsrum. Før gjorde Alicja Kwade det selv, men ikke længere, nu er det assistenterne, der gør det og tæller timerne.

DEN sten, der spejler sig i sølv og rødlig stenfarve på Charlottenborg, er den samme sten, som jeg har set i Berlin og andre steder, men dog en anden. Kwade har forelsket sig i en bestemt sten, som hun nu kopierer i 3D på computeren og fremstiller af andre sten. Så det er den samme i proportioner, men dog ikke den samme.

»Jeg elsker sten!« udbryder hun. »Fordi vi bor på en sten. For mig er det den primære substans: stoffet. Jeg elsker at bruge den, fordi jeg føler, at stenen er den mest symbolske, stofflige genstand.«

Jeg spørger, hvordan hun har fået det helt naturlige forhold til den del af kunstens udtryk, der ofte opfattes som mere vanskelig, nemlig skulpturen. »Jeg er billedhugger,« har hun sagt flere gange i samtalen. Selv om hun også arbejder med både fotografi og video.

»Ja, jo. Det siger jeg, fordi hvis jeg siger noget andet, bliver det hurtigt for indviklet. I dag kan en kunstner være alt fra pornostjerne til cirkusartist. Jeg har ikke i den forstand valgt at blive billedhugger, jeg har ikke lænet

mig tilbage og sagt, ok, jeg er ikke maler, jeg er billedhugger. Faktisk tegnede jeg rigtig meget som barn, jeg blev undervist i at gøre det hver dag. Så begyndte jeg at male på et tidspunkt, men det var ikke tilfredsstillende. Det er nok, fordi jeg har brug for en anledning til alt, hvad jeg gør, en retningslinje, når jeg laver kunst. Det syntes jeg ikke, jeg havde i maleriet.«

»Jeg har fundet en vis frihed ved, at der ingen svar er, kun spørgsmål, at alt både er virkeligt og uvirkeligt, men det er ok.«

– Mener du en drift mod at gøre noget, eller et problem, du gerne vil løse?

»Når jeg vælger et materiale, en genstand, når jeg skal arbejde for eksempel med tanken om markedsværdi, som vi talte om før, så står det mig meget klart, hvad det er for nogle metaller, jeg er nødt til at bruge. Den oplevelse af klarhed i valg følte jeg aldrig i forbindelse med maleriet. Bortset fra at jeg heller ikke er specielt god til det og aldrig har været det. Det hele er en læreproces. Man må prøve sig frem, finde de rette materialer, ideer og så ingeniører og arkitekter til de ideer, man har, jeg har været længe undervejs med mine eksperimenter.« Kwade ser sig omkring og siger så: »Jeg er meget glad for at udstille, men også for at lave værker i det offentlige rum, det er så vigtigt, at folk kan møde kunst i det offentlige rum.«

– Det er ellers en temmelig forhad genre her til lands. Hvorfor synes du, det er vigtigt?

»Jeg ved ikke, hvordan det er her, men i Tyskland er museer ofte omgærdet af en vis ærefrygt, foruden at det kan være dyrt at komme ind. I en tid, hvor nationalismen viser sit grimme fjes, skal vi da tilbyde en mulig kulturel identifikation. Sige til folk, at de for eksempel kunne være dadaister eller futurister i stedet for tyske nationalister, komme med en modvægt. Da jeg var teenager i Hannover, mødtes jeg altid med mine venner ved en stor, orange tingest i det offentlige rum. I årevis. Efter et stykke tid tænkte jeg, men hvad er det her for en stor, orange dims?«

– Hvad var det så?

»En skulptur af Alexander Calder, og da jeg fandt ud af, hvad det var, og hvem han var, var det fantastisk.« Hun ler.

»Jeg har selv lige haft en herlig oplevelse i Boston, hvor jeg har lavet udendørsprojektet TunnelTeller, og der kom nogle børn og spurgte, hvad det var. Jeg svarede – en skulptur, og så rystede de på hovedet og sagde, nej, det er for cool til at være kunst.

Alicja Kwade ser på mig og rækker triumferende en arm i vejret: »Jeg tænkte bare: 'Yes!'«

Alicja Kwade: Out of Ousia. Kunsthal Charlottenborg til 17/2/2019

Lyt til artiklen

Synne Rifbjerg læser sin artikel op på weekendavisen.dk (for abonnenter).